

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 16: Ad C. Mæcenatem

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A *Pulso thyas uti concita tympano.*
Illam cogit amor Nothi
Lasciuæ similem ludere caprea.
Te lana prope nobilem
Tonsa Luceriam, non citharæ, decent,
Nec flos purpureus rosæ.
Nec poti vetulam face tenus cadi.

VXOR PAUP. IB.] hanc Oden veteres norant esse mempticen: id est, ad reprehendendum comparatam.

NEQVITIAE FIGE MODVM TVÆ] constitue modum tuæ libidini, tuæque incontinentiæ. sic loquitur M. Tullius paradoxo 3. in extr. *Etiã ne in minimis rebus? Etiã: siquidem rerum modum figere non possumus: animorum tenere possumus.* quidam libri veteres habent *pone modum:* in his Torn. & Iann. & Danielis Aurelianensis, & Nicotian. & Ruffard.

B FAMOSISQVE LABORIBVS] Venereis & meretriciis. famosus enim semper turpitudinem significat, ut huius lib. Od. 3. *Famosus hospes.*

MATVRO PROP. DES.] id est, de line mortimaturæ iam propinqua, id est, anus decrepita, define, inquam, inter virgines & puellas iocari, & ludere.

INTER LVDERE VIRGINES] ludere inter virgines. vide annot. ad Od. 7. libri 2.

ET STELLIS NEVLAM, &c.] id est, & te vetulam, atque aridam puellis teneris, atque ætate florentibus admiscere.

CANDIDIS] id est lucidis. nam ut tenebræ nigra: ita lux, candida est.

PHOLOËN] puellam, filiam tuam.

EXPVGNAT IUVENVM DOMOS] non quod iuuenum foreis manibus, aut saxis effringat, sed quod mulieris forma, & flos ætatis, hastarum & gladiatorum instar, viros etiam fortissimos & constantissimos labefactet ac prosternat. Testem huc producam locupletem Anacreontem, *Νικῆ δὲ καὶ σιδηρὸν, καὶ πῦρ καλὴ πρὸς ἔσση.* id est, mulier formosa ferrum & ignem superat. Quod si quis contendet, hanc Pholoën reuera amore stimulatam, & concitatam vltro ad iuuenum foreis cucurrisse, & in eas irrupisse, non pugnabo. & fortasse hæc sententia verior est.

PVLSO THYAS VTI, &c.] thyadi similis, pulsu tympani exaudito, furore concitata. sunt autem thyades Bacchi sacerdotes, quæ aliis nominibus manades, Bassaræ, & Bassarides, Bacchæ, &c. appellantur.

LVCERIA M] oppidum Apuliæ, circa quod lanæ optimæ tondebantur. aiunt etiam in hoc oppido templum fuisse Mineruæ consecratum: cui deæ lanificium curæ est. decet (inquit) te colus, & fufus, & radij, & lanificium.

AMOR NOTHI] amor, quo Nothum deperit.

NEC POTI VETVLAM, &c.] nec te decet cados vsque ad faciem exhaurire: sed puellas nem

pe impudicas, ut Od. 36. lib. 1. *Neu multi Damalis neri Bassum Threicia, &c.* Nam faminis, & matronis Romanis nefas erat omnino vinum gustare. Scribunt Plutarchus, Valerius Max. & Athenæus. Athenæi verba sunt hæc lib. 10. ex Polybio, *Παρά Ρωμαίους δὲ (ὡς φησὶ Πολύβιος ἐν τῇ ἕκτῃ) ἀπιρρηταὶ ζωαζὶ πίνειν οἶνον. τὸν δὲ καλούμενον πάσσον πίνεσι:* id est, apud Romanos autem (ut ait Polyb. lib. 6.) interdictum est mulieribus vini potu. vinum autem ex vuis passis bibunt. Idem tradidit & Valerius Maxim. lib. 2. cap. 1. bibere autem face tenus, proverbium olet. sic loquuntur & Græci. Lycida quidem ille apud Theocr. in Thalyssiis, dicit se potaturum labris vsque ad faciem impressis. *Αὐταῖσι κλινασσι καὶ ἐς πρὸς χείλος ἐρείδων.* cod. Rain. Card. habet *Sed poti.* non probo. Sed non dissimulabo, in vno Codice Vaticano & Faern. meminisse me scriptum videre Romæ, *vetula:* & item hinc in Gallia reperi in vno Ruffard. & vno Nicotiano: ut scilicet cohæreat cum voce *face:* atque ita intelligamus hoc sentire Horatium, non decere hanc anū vini veteris amphoras vsque ad faciem exhaurire. Omnino vocem *vetulam* retineo, ut multo pluriū librorum manu scriptorum auctoritate confirmatam: neque tamen, *vetula* damno, si cui probabitur magis. quod fortasse verum & rectum est.

AD C. MÆCENATEM.

Ode 16.

Se contentum esse sua sorte: hac autem affectione animi vitam beatam constare.

I *INCLVSAM Danaën turris ahenea,*
Robustæq; fores, & vigilum canum
Tristes excubiæ munierant satis
Nocturnis ab adulteris:

Sinon Acrisum, virginis abditæ

Custodem pauidum, Iupiter & Venus **F**
Risissent: fore enim tutū iter, & patens,
Conuerso in pretium deo.

Aurum per medios ire satellites,

Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum

Demersa exscidio. diffidit urbium

Portas vir Macedo, & subruit amulos
Reges muneribus. munera nauium
Sæuos illaqueant duces.

Crescentem sequitur cura pecuniam,

Maiorūque fames. iure perhorruī
Latè conspicuum tollere verticem,

Mæcenat,

A *Mæcenâs, equitum decus.*
Quanto quisque sibi plura negauerit,
Adiis plura feret. nil cupientium
Nudus castra peto: & trās fuga, diuitiū
Parteis linquere gestio,
Contemta dominus splendidior rei,
Quā si, quicquid arat impiger Appulus
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Pura riuus aqua, siluāque iugerum
Paucorum, & segetis certa fides mea,
Fulgentem imperio fertilis Africa
Fallit sorte beator.
Quamquā nec Calabria mella ferūt apes:
Nec Lastrygonia Bacchus in amphora
Languescit mihi: nec pinguia Gallicis
 B *Crescunt veller a pascuis:*
Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parua Cupidine
Vectigalia porrigam,
Quām si Mygdoniis regnum Halyattici
Campis continuem multa petentibus
Desunt multa, benè est, cui deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

INCLVSAM DANAEN] Acrisius consulto deliberis masculis, si quos filia sua pareret, oraculo, responsum tulit, se ab eo, qui è filia sua nasceretur, interfectum iri. Hoc igitur metuens, exstructo sub terra aereo thalamo (de quo Pausanias Corinthiac.) Danaen acerrima custodia septam tenebat. Verum tamen illa (vt tradunt nonnulli) à Præto pattuo corrupta est. ex quo dissidium inter fratres implacabile natum est. Alij autem scribunt (atque hæc opinio magis vulgata, & probata est) Iouem in aurum conuersum, per impluuium in sinum Danaæ influxisse, & cum ea rem habuisse. quam opinionem sequitur & Pindarus Pyth. carmine duodec. υἱὸς Δανάας, τὸν δὲ τὸ χρυσὸν φάμεν αὐτοῦ ῥύτιον ἔμμεναι. Danaæ filius, quem ex auro sua sponte fluente natum esse dicimus. ex eo concubitu Perseus natus est: de quo Hom. *il. ξ.* Οὐδ' ὅτε περ Δανάης καλλιφύρα Ακρисиῶνις, Ἡ τέκε Περσῆα πάντων ἀριδείκλον ἀνδρῶν. id est, Neque cum amaui Danaen formosam Acrisii filiam: Quæ Perseum peperit omnium virorum clarissimum. Hic Gorgonis caput, cuius aspectus homines in lapides vertebat, abscidit. Pindar. Pyth. εἰδ. 1. ἔπεφνεν τὴν γοργόνα, &c. sed idem Pindarus, quæ de auro & Danaæ dicuntur, videtur in carmine sexto Isthmiorum ad Alcmenam transtulisse. Quarit enim

ex Thebis, quo maximè tempore lætitia affectæ sint: vtrum cum capillatum Bacchum genuerunt, an cum intempesta nocte optimum, & maximum Deorum, aurea niue stillantem, in Alcmenæ Amphitryonis vxoris sinum, complexumque venientem, vt Herculem procrearet, acceperunt? an, &c. Verba Pindari sunt hæc, quæ quidem ad hunc locum pertineant: ἢ χρυσὸν μεσονύκτιον νιφόντα δέξαμενα τὸν φέρτατον θεῶν ὅπου Ἀμφιτρύωνος ἐν θυρεῶσι τειχεῖς ἀλοχὸν μετῆλθεν Ηρακλείους γοναῖς. tabula autem picta illa, quam spectabat Chærea in Eunuchis, non significabat, Iouem sese in aurum conuertisse, sed in hominem conuersum, imbrem aureum in Danaæ gremium demississe, ac per alienas tegulas, & per impluuium fucum factum mulieri venisse clanculum. Attingit & Sophocles in Antigone hanc Danaæ fabulam his verbis: ἔλα καὶ Δανάας ἑρέμιον φῶς Ἀλλάξαι δέμας ἐν χαλκοδέπτις αἰλαῖς· Κρονιόμεινα δ' ἐν πυλῶνι βαλάμω κατ' ἔχουσα. id est, Etiam Danaæ corpus potuit ætheris lucem cum tenebris mutare, & delituit in Thalamo subteraneo inclusa, &c. significat autem Danaæ fabula, nullam esse faminam vsque adeo pudicam, quæ auro expugnari non possit.

TURR. A HENEA] Soph. αἰλαῖς χαλκοδέπτις appellat. profert hunc locum Seru. Georg. 3.

ROBUSTÆ QVE FORES] & solidissimæ, ac validissimæ fores munierant satis.

NOCT. AB ADULT.] id est, satis munitam, ac tutam reddiderant aduersus adulteros nocturnos. sic loquuntur boni scriptores. Lucret. lib. 3.

Quod si forte ideò magis immortalis habedat, Quod latialibus ab rebus munita tenetur, &c. lege annot. ad Saty. 1. lib. 2. Tutus ab infestis latronibus?

ADULTERIS] amatoribus, corruptoribus. adulter & adultera dicuntur, quia & ille ad aliam, & hæc ad alterum se conferunt. Festus.

FOR ENIM TUTVM ITER, &c.] Iupiter, & Venus Acrisii patris anxiam illam, & nimis diligentem custodiam deriserunt. sciebant enim aditum ad Danaam, facilem, & expeditum futurum conuerso in aurum Ioue.

IN PRETIVM] in aurum, aliter epist. 17. lib. 1. Et decus & pretium recte peti experiens vir. & epist. 16. eiusd. Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat Seruus: habes pretium. loris non vreris, aio. & Od. 24. huius lib. Et peccare nefas, aut pretium est mori. Nam veteres pretium pro mercede, & præmio vsurpabant.

AVRVM PER MED. IRE SATELL.] M. Tull. pro cæmio actionum Verri. Verrem, qui suos iudices corrumpere cogitabat, omnemque salutis rationem in sola pecunia collocabat, ita disputantem inducit: nihil esse tam sanctum, quod non violari, nihil tam munitum, quod non expugnari pecunia possit. Quod autem hic auro tribuit Horatius, idem argento Sophocles in Antigone. neq; sanè quicquam refert de vtro metallo verba fiant, cum vtroque sermone significant scriptores quantum valeat pecunia. verba Sophoclis hæc sunt: ἔδεν γὰρ ἀνθρώποισιν οἶον ἀργυρὸς κακὸν νόμισμα ἔβλασσε. τοῦτο καὶ πόλις Πορθεῖ. Τὸ δ' αὖδρα, ἔξαισιον δόμων. Τὸ δ' ἐκείδεται, καὶ ἀποβλάσσει φρένας Χριστὸς

A *πρὸς ἀργεῖα παραγματοῦ ἰσαοῦς βροτῶν. Πανουργίας δ' εἰ-
δείξεν ἀνθρώποις ἔχειν. Καὶ παρὸς ἔργα δυσσεβείαν εἰδέναι.*
quorum veruum hæc ferè sententia est, Nihil est,
vnde talia mala nascantur, qualia ab argento. Hoc
vrbeis euertit: hoc viros è suis sedibus exturbat:
hoc dedocet & deprauat bonas mentes, & ad res
turpeis tradit: hoc versutias & fallacias homi-
nibus tradit, vt eas licentia comprehendant, &
& omnem impietatem discant.

ET PERRVMP AMAT SAXA] amat, id
est, solet, vt sup. Od. 3. lib. 2. *Vmbra hospitalem
consociare amant.* sumtum est autem hoc genus
loquendi à Græcis. exemplum ex Platone ad il-
lum locum protulimus. Accedat nunc & ex So-
phocl. in Antigone: *φιλεῖ γὰρ τὸ καὶ ταύτην ῥέπειν.*

CÓNCIDIT AVG. ARG.] Amphiarai fabu-
latis est. Amphiarus augur Eriphylam Talai
filiam duxit vxorem. Huic cum forte cum Adra-
sto nescio quid controuersæ fuisset, iurauit vter-
que se arbitrio Eriphylæ de omnibus controuer-
siis transacturum. Bello autem inter Argiuos, &
Thebanos orto, cum exercitus in expeditionem
iam duceretur, idque vehementer improbaret, ac
dissuaderet Amphiarus, perniciemque & cala-
mitatem eis imminentem multo antè denuntia-
ret, ac prædiceret: Eriphyle accepto ab Adra-
sto, monili aureo, iis assensu est, qui bellum gerendum
esse censerent, Amphiarumque bello interesse o-
portere pronuntiant. Ita coactus est ille ei
bello, à quo tantopere abhorrebat: propterea,
quod sciebat sibi quoque pestem, & calamitatem
ex eo esse paratam, interesse. Sed cum cognouisset,
vxorem suam auro corruptam fuisse: non antè
necessario illo belli administrandi munere fungi
instituit, quàm & vxorem acerrimè accusasset, &
filio Alcmaoni mandauisset, atque imperauisset,
vt priusquam in castra veniret, matrem Eriphylam
necaret. Quo in facinore obeundo cum patri
parauisset Alcmaon, in furorem incidit. Amphiarus
autem terra hiatu absumptus est. de quo M.
Tull. ad Cecinam lib. 6. *Itaque vel officio, vel
fama bonorum, vel pudore victus, vt in fabula Am-
phiarus, sic ego prudens, & sciens ad pestem ante o-
culos positam, sum profectus.* Idem M. Tullius lib.
3. accus. de signis, Verrem, qui pocula quædam
Diodôri pulcherrima numquam à se visa, concu-
pauerat, cum Eriphyla comparat, his verbis, *Eri-
phylam accepimus in fabulis, ea cupiditate fuisse, vt,
cum vidisset monile (opinor) ex auro & gemmis pul-
chritudine eius incensa, salutem viri proderet. similis
istius cupiditas, hoc etiam acrior, atque insanior, quod
illa cupiebat id, quod viderat: huius libidines non so-
lum oculis, sed etiam auribus excitabantur.* Plato
lib. nono de repub. pulcherrimam illam de iustitia,
& iniustitia, vtra sit vtilior, disputationem
concludens, ita loquitur. Est ne igitur ex iis, que
diximus, quisquam, cui expediat, aurum iniuste
accipere, si futurum est, vt aliquid ei eiusmodi ac-
cidat, vt cum aurum accipit, eadem opera opti-
mam sui partem in potestatem deterrimæ redigat?
an ita dicimus, si auro accepto filium, aut filiam
sæuis & immanibus hominibus constringendam
traderet, futurum ei aurum inutile, etiam si mul-

tum auri eo nomine accipiat: partem verò sui di-
uinissimam si impurissimæ, & Deo inimicissimæ
parti seruire cogat, nihilque eius misereatur: non
fore miserimum, neq; sese auro corrupendum
præbiturum in perniciem, ac pestem multo gra-
uiorem, quàm Eriphylen, quæ aureum monile in
perniciem, atque interitum viri sui accepit? verba
Platonis Græca, si quis nostris Latinis non conten-
tus, fortè desiderabit, ex ipso fonte petat. Vlysses
quoque apud Hom. *ὄδυσσ. λ.* Alcinoos narrat, se
vidisse Eriphylam apud inferos, quæ aurum in
caput viri acceperit. *εὐφροσύνη τ' Εριφύλλου, ἡ χρυσὸν
φίλις ἀνδρὸς εἰδέξατο κημένον.* & Æneas apud Virgil.
lib. 6. *maestamque Eriphylem, Crudelis nati mon-
strantem vulnera, &c.* Sed, vt ad Amphiarum
redeam, de eo hæc pauca (quæ ad hunc locum per-
tineant) scribit Pausanias Atticis. *λέγεται δ' Ἀμφια-
ραῖω φεύγοντι ἐκ Θηβῶν, διασῆναι τὴν γῆν, καὶ ὡς αὐτὸς οὐκ
καὶ ἄρμα ὑπέδειξατο.* id est, aiunt autem Amphiarao
fugienti discessisse terram, eumque vnà cum cur-
ru terræ hiatu absumptum esse.

DEMERSA EXSCIDIO] quidam libri manu
scr. habent *Demersa exitio*, quæ scriptura non est
reicienda. Nam siue hanc scripturam siue alter-
ram sequamur, significat Horat. ob lucrum, id est,
ob aurum, seu ob aureum illud monile, quo Eri-
phyle corrupta est, Amphiarai domum funditus
extinctam, atque euersam esse: hoc est totam
Amphiarai familiam, nempe vxorem & liberos &
ipsum, interiisse.

DIFFIDIT VRBIUM PORTAS] *Philippus
Alexandri Magni pater* (vt scribit M. Tullius e-
pist. lib. 1. ad Attic.) *omnia castella expugnari posse
dicebat, in qua modo a sellis onustus auro posset ascen-
dere.* Plutarchus in Paulo Æmilio, scribit tradi-
tum esse à veteribus historicis, non Philippum, sed
eius aurum Græciam subegisse, atque euertisse:
constatque inter omnes, illum plureis vrbeis au-
ro, quàm vi, & ferro cepisse. Eundem Pausanias
in Arcad. scribit rerum gestarum magnitudine
superiores quidem Macedonia Reges superasse:
bonum autem imperatorem non iccirco appel-
landum esse: quippe qui & iusturandum Deorum
semper conculcarit, & fœdera ob quamlibet cau-
sam violarit, & fidem maximè omnium mortaliū
neglexerit, ac pro nihilo putarit. verba Pausan.
sunt hæc. *Φίλιππον δὲ βασιλέα μὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ
ὑστὶ Μακεδόνι γέγονασιν ὑπερον τέτων μὲν πειθοῖσι ἀνὴρ μέ-
γιστος αὐτὸν ἔργα ἀποδείξασαυ· στρατηγὸν δ' ἀγαθὸν ἔκ αὐτοῦ
εὐφροδῶν καλέσειεν αὐτὸν, ὅσα καὶ ὄρκους θεῶν καὶ πάτριον
αἰεὶ, καὶ πατρῶν δὴ πατρὶ ἐφέστατο, πίστιν τ' ἠπίμασε μέ-
λις ἀνθρώπων.* Eidem consulenti, quibus potissimum
rationibus vrbeis expugnare, & hostium
copias profligare posset, Apollinem ita respondi-
sse ferunt: *Ἀργυρέας λόγχαισι μέγιστον, καὶ πάντα νικῆσεις,*
id est, Argenteis hastis configito, & omnia vinces.
Quod quidem Philippi consilium, atque institu-
tū elegantissimè, vt omnia exponit Demost. in orat.
πρὸς Περσέω. his verbis, *πίσι γὰρ τῶν παραγμάτων ἐγκρατῆς
γένονε φίλιππος ἀπάντων, καὶ πίστι πᾶ μέγιστον καὶ πείραται τῶν
παραγμένων, σκέψασθε τῶ πρὸς τῶν πολλόντων τὰς παραλαίεις
πωλεῖσθαι τῶ τῆς περὶ σικώτας ἐν ταῖς πόλεσι διαφείραν,*
καὶ

A καὶ ἐπαρῆν τὸς, id est, quibus enim rationibus rerum omnium potitus sit Philippus, & quibus modis maximas rerum à se gestarum effecerit, videte. emendis actionibus, ac rebus à venditoribus: iis corrupendis, qui in singulis vrbibus summæ rei præerant: his locupletandis, atque ornandis.

SVBRVIT ÆMVL. REG. MVNER.] *Subruit*, posttrahit, qui antea stabant. Sed, quod hic dicitur ab Horatio de ducibus corruptis, animaduertendum est, quod tradit Pausanias Messen. primos omnium Lacedæmonios hosti munera dare cœpisse, primòsque belli victoriam auro venalem effecisse: antequàm autem Lacedæmonij in eo bello, quod cum Messeniis gesserunt, belli administrandi leges, & iura violassent, Aristocratesque Arcas socios prodidisset: vel virtute, vel fortuna eos, qui pugnabant, de victoria decernere consueuissent. M. Tull. off. 2. scribit *C. Pontium Samnitum optare solitum, ut ad illa tempora se fortuna seruasset, & tunc esset natus, quando Romani dona accipere cœpissent: non fuisse passurum diutius eos imperare.* hoc appellat Ennius, *bellum cauponari.*

MVNERA NAV. SÆV. ILLA QVEANT] *illaqueant*, irretiunt, capiunt. Medea apud Eurip. ait dici solere, etiam Deos flecti muneribus. *μημοισὺν πείθειν δώρα καὶ θεὸς λόγος.* Sed ad hunc locum quadrat magis illud: *Δώρα γὰρ αἰσώπων νοῦν ἵπταφεν, ἢ δὲ καὶ ἔργα:* id est, Munera decipiunt facta, & mortalia corda. sed non præteribo silentio quod Paseratius, homo & mihi amicus, & singulari ingenio, doctrinæque præditus, mihi in sermone dicebat, sibi hunc locum longè aliter, quàm vulgò, videri intelligendum. vulgò enim has voces duas, *duces nauium* connectunt & coniungunt, & *πριμπαύχος*, seu nauium præfectos accipiunt. ille autem *munera* volebat coherere cum voce *nauium*: & per *nauium munera*, merceis peregrinas, quæ nauibus ad nos aduehuntur, significari existimabat. *munera nauium* autem eadem ratione dictum ab Horat. putaba, quæ ratione ab eodem *munera terra*, & *munera maris*, in epist. ad Numicium. *quid cœses munera terra, Quid maris extremos Arabas diantis & Indos?* Propertius, *munera peregrina* appellat. *Tæque peregrinis vendere muneribus.* ego *nauium duces* coniunctim accipio: veruntamen iudicet lector.

CRESCENTEM SEQ. CVRA PEC.] duo molestissima mala pecuniam crescentem sequuntur, cura seruandi, & augendi cupiditas. sic M. Tull. Parad. *ὅτι μόνον ἀγαθὸν τὸ καλὸν*, cupiditatem augendi, & metum amittendi, pecuniæ comites posuit. *neque enim* (inquit) *vmquam expletur, nec satiatur cupiditatis sitis: neq; ea solum, quæ habent, libidine augendi cruciantur: sed etiam amittendi metu.* quam igitur Cicero libidinem augendi dixit. Horatius *maiorum famem* nominat: quam ille metum amittendi, hic curam. Sed pauci hanc curam extimescunt, pauci pecuniam contemnunt. Anacreon quidem duobus à Polycrate Samio talentis acceptis, cum duas iam nocteis insomneis præ cura traduxisset: ea remittenda ad illum curauit, hanc vnam facti sui causam afferens, *ἢ πῶς αὐτὰ ἢ ὀφρονίδοις*, id est, non tanti ea à se fieri, quàm illa cura

fuisse, hunc metum pluribus verbis describit, & exagitat Horat. Saty. 1. lib. 1. *An vigilare metu exanimem, nocteisque, diésque Formidare malos fures, incendia, seruos, Ne te compilent fugientes, hoc inuat? horum Semper ego optarem pauperrimus esse bonorum.* alterum autem malum, nempe maiorum famem, seu augendi libidinem, & cupiditatem, ut grauissimum cruciatum precatur avaris Theocritus *εἰδύμ. 15.* quod inscribitur *Ἰέρων. Χαυπέτω ὄσις πῖος, αἰήριος μὸς δὲ οἱ εἰν Ἀργυρος, αἰεὶ δὲ πλεόνων ἔχει ἱκερος αὐτῶν.* de eadem sic Horat. Od. 24. huius lib. *scilicet improba Crescunt diuitia, tamen Curte nescio quid semper abest rei.* & epist. ad Iul. Florum lib. 2. *Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ, Narrares medicis: quòd, quanto plura parasti, Tanto plura cupis, nulline saterier audes? &c.*

IVRE PERHORRVI] id est, non immeritò diuitias immensas, summos honores, & nimiam potentiam fugi, quandoquidem tam sollicito, & anxio animo sunt pecuniosi, honoribus ornati, ac potentes.

TOLL. VERTICEM] attollere caput. aliter Od. 1. lib. 1. *Sublimi seriam sidera vertice.*

QUANTO QVISQVE SIBI PLVRA] id est, quanto quisque pauciora desiderabit, tanto facilius cupiditatem suam explebit.

FERET] auferet, accipiet, consequetur, obtinebit. vide annot. ad Od. 8. lib. 4.

ET TRANSVGA] tralatio, seu allegoria à re militari.

CONTEMPTÆ DOM. SPLEND. REI.] Sed quomodo quisquam eius rei dominus esse potest, quam contemnit, id est, quam non habet, neque possidet? dicam, qui rem aliquam contemnit, quamvis eam non possideat, non desiderat tamen: si non desiderat, non caret. At, qui quavis re non caret, eius verior est dominus, eaque verius potitur, quàm, qui, quæ habet, iis vti non audet. Nam, qui iis bonis, quæ possidet, miser abstinet, ac timet vti, ut alibi ait Horat. profectò si verum querimus, talium bonorum non est dicendus dominus, ut pote, quæ ne tangere quidem audeat. Exemplo sit Socrates: qui in pompa cum magna vis auri, argentique ferretur, *Quam multa non desidero?* inquit. Accedat Diogenes Cynicus, qui disputare solebat, quanto regem Persarum vita, fortunæque superaret: sibi nihil deesse, illi nihil satis vniquam fore: se eius voluptates non desiderare, quibus numquam satiari ille posset, suas eum consequi nullo modo posse. Præterea, qui pecunia vti non audet, nequid de summa deminuat, ac deperdat, non ille pecuniæ dominus est, sed eius, pecunia domina est. Postremò id cuiusque proprium est, quo quisque vtitur, ac fruitur, ut scribit M. Tull. ad Curium: quamuis iurisconsulti proprietatem, quam appellant, ab usufructu separent, ac distinguant, illud dominium directum, hoc vtile nominantes. sit ita sanè, dummodò hoc sit vtile, illud inutile, atque inane. sed plura hac de re dicemus, cum ad locum illum peruenerimus, qui est in epist. ad Iulium Florum lib. 2. *sed quod non desit, habentem, &c.* quem video à nemine adhuc esse intellectum.

Quòd

A Quòd autem quidam nescio quibus veteribus libris freti, legendum putant, *contenta*, id est, composita & mediocris, nodum in scirpo quarunt. Neque verò est quòd mihi Acronem aut Porphyriorem opponant. Nam primùm multa falsò Acroni & Porphyrii ascripta sunt, quæ numquam illis venerunt in mentem. Ac Porphyriorem quidem corruptum multis locis esse scio: Acronem autem istum, cuius nomen scholiis quibusdam Horatianis præpositum est, Pseudacronem esse arbitror, non verum illum Acronem, quem grammaticum doctissimum fuisse accepimus: deinde si Acro & Porphyrio, & ceteri grammatici veteres mihi dicerent, *contenta* hoc loco esse legendum, & ita interpretarentur, id est, *composita & mediocris*, ego non crederem. Nam quòd ad veteres libros attinet, scio plerosque habere *Contenta*, aut, ne mentiar, *Contempta*: Et præter eos, quos in Italia vidi, nactus sum & alios hinc Lutetia quinque vetustissimos: in quibus omnibus scriptum est sine vlla varietate, *contempta*. Quòd autem ad vocis *contentus* vim, & virtutem pertinet, numquam mihi persuadebit grammaticus vllus

B *contentum* significare *mediocre*. didici enim ex bonorum scriptorum lectione, *contentus* participium esse à verbo *contineor*, & à *contendor*. cum à verbo *contineor* oritur, iungitur cum sexto casu, & ita loquuntur Latini, *contentus* sua re familiari, *contentus* sua sorte. Hor. Sat. 1. lib. 1. *Qui sit Macenas, ut nemo quam sibi sortem seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa Contentus vivat?* & Saty. 4. eiusdem libri. *Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset.* Cum à verbo *contendor*: per se ponitur, & per se valet: ut *contenta* vox, *contentus* cursus, *contenta* oculorum acies. i. magna contentione profusa vxor vehemens & acer cursus: acies oculorum acriter ad rem, quæ spectatur, defixa. Cum igitur, hoc loco, *contenta*, neq; à *contineor* manare possit, quia sine casu est: neque à *contendor*, quia volunt hic significari hac voce rem *mediocrem*: *contentus* autem à *contendor*, contrarium significat, ut docuimus, reliquum est, ut illi definere debeant *ἄεργον*, seu potius *φλυαριν*.

C **I M P I G E R**] sic reperi scriptum in cod. Ianno Ct. Vrl. tribus Vatic. Rainut. Card. Nicotiano, Clericano, Ruff. Nam vulgati habent, *non piger*.

MAGNAS INTER OPES INOPS] paradoxum, & *ἄεργον*. Nam implicatam habet repugnantiam. sic M. Tull. parad. 1. *Numquam mebercule neque pecunias istorum, neque teeta magnifica, neque opes, neque imperia, neque eas, quibus maxime astricti sunt, voluptates, in bonis rebus, aut expectendis numerandas esse duxi: quippe cum viderem, homines his rebus circumfluenteis, ea tamen desiderare quibus abundarent.* sic & Plaut. in Aulul. *Tenacis nummum dominos nostra etas tulit. Quos harpagonas, harpyias, & Tantalos Vocare soleo, in opibus magnis pauperes. Et stibidos in medio Oceani gurgite. Nulla illis satis diuitia sunt: non Mida, non Cræsi, non omnis Persarum copia Explere illorū Tartaream ingluuiem potest.* significat autem Horat. vel opulentissimos homines, inopes esse, atque egenteis, siue metu summæ minuendæ sumtum facere, non audeant,

siue augendi, & plus habendi cupiditate inflammati, perpetuo plura, quam habeant, querant.

PVRÆ RIVVS AQ. SILVA QVE IVGER. &c.] hoc dicit: hæc bonorum mediocritas fallit: hoc est, later eum: vel ignoratur ab eo, qui Africae imperat, beator esse sorte, id est, beatiore sorte, subintellige, quàm ipsius ingentes opes. Est autem hoc genus loquendi planè Græcum. sic enim Græci loquerentur, *λατάνες ἔσα ἐυδαμονικότερα, τῶ κλήρω, τὸτ' ἐστὶ τῆ μερίδι, ἢ τῆ μοίρα*, subaudi τῶτ μεγίστων αὐτῶ κτημάτων. sic Plato in Gorgia. *ἔλαθεν ἑαυτὸν ἀβλιώτατος γινόμενος*, id est, si verbum verbo reddas, latuit seipsum miserimus factus. Latine dicerem, miserimus factus est, cum aliter putet tamen: vel nescit se miserimum esse factum. Iam verò vox *sorte* non regitur à nomine *beator*, potestate comparationis: sed est septimi casus: (ut loquuntur grammatici) quemadmodum cum dicimus aliquem esse beatum patria, parentibus, ingenio, diuitiis, &c. hunc igitur locum sic explico, riuum aquæ puræ, siluamque breuem, & angustam, & fundum fidelem, & respondentem votis agricolæ, ut ait Virgil. is qui toti Africae imperat, nescit esse beatiore sorte, id est, meliore condicione: id est, nescit plus valere ad vitam beatam comparandam, quàm suas maximas opes, imperiūque latissimum. verba igitur illa sorte beator, sic explico: sorte beatiore, ut Saty. 8. lib. 2. *deterior carne, id est, deteriore carne.* beatum autem accipe, pro eo, quod beatum & contentum efficit, *ἐυδαμονικόν* Græci dicunt, ut opes beatæ. potest & sic explicari, ut nihil tamen à priore explicatione discedamus. Is, qui toti Africae imperat, nescit, sortem esse meliorem eius, qui aquæ puræ fonticulum habeat, siluamque exiguam, & fundum minime mendacem, subintellige, quàm suam, qui tot ciuitatibus, & prouinciis imperet. de verbo *fallendi* vide supra Od. 10. lib. 1. sic loquitur infra Od. 2. lib. epod. *num viperinus his cruor Incoctus herbis me fefellit.*

PVRÆ AQVÆ] Oda 4. sup. eod. lib. *Qui vore puro Castalia lauit Crineis solutos.*

SEGETIS CERTA FIDES MEÆ.] γῆ πιστή: fundus fidelis: *fundus non mendax*, ut sup. Od. 1. huius libri.

LÆSTRYGNIA] Læstrygoniam amphoram sublata omni cōtrouersia expono, Formianam autem M. Tull. ad Att. lib. 2. cuius hæc verba sunt, *si verò in hanc πλέτυλον veneris λατρυγονίω, Formias dico: qui fremitus hominum?* ad Hom. enim verbum respicit, qui est *ὄδυσσ. κ.* ut dicemus Od. prox. Formiæ autem (inquit Strabo) *λακωνικὸν κτίσμα ὀρμίας λεγόμενον παστῆρον διὰ τὸ εὐορμον.* id est, Formiæ (inquit Strabo) vrbs à Lacedæmoniis condita, prius hormiæ dictæ propter portus bonitatem, & commoditatem.

LANGVESCIT MIHI] languescit vinum, quod deferuescit, atque inueterascit. nam *languidiora vina* appellat (opinor) Od. 21. huius libri, quæ sunt vetustiora: quando quidem vinum ætate vapores crassiores & minus salubris amittit: maturitatem autem amarum quidam illam, sed salubrem tamen, & ad ventriculum accommodatam,

E

F

A datam, capitique vtilem colligit & comparat. potest & ita dici, languescere vinum, quod maturefcit. Nam etiam Athenæus lib. 1. scribit, quædam vina tardissimè maturefcere, quale est Surrentinum, quod anno 25. post quàm pressum est, ad vsum bibendi idoneum esse incipit.

IMPOR TVNA] quæ neminem veluti in portu conuiescere finit: vel quæ quodammodo à portu prohibet. sic epist. ad Loll. 1. lib. 1. *argenti sitim, importunam* appellat. & Saty. 8. lib. 1. *importunas volucreis*. sic Virgil. lib. 2. *Æneid. bellum importunum*. eadem ratione M. Tull. in Cluentiana, Saffiam illam Cluentij matrem, *mulierem importunam* nominat. & offic. 2. *tyrannum importunū: & Verrinis naturam immanem, atque importunam*. Est etiam importunus, qui vix vniquam, aut ne vix quidem quiescit, vt epist. ad Iul. Flor. lib. 2. *Alter diues & importunus*. & Saty. 5. lib. 2. *Importunus amat laudari*. & Od. 13. lib. 4. *Importunus enim transuolat aridas Quercus*. & epist. ad Numic. lib. 1. *Cui libet hic fasces dabit, eripietque curule, Cui volet, importunus ebur*. Hoc igitur sentit Horat. se tantum habere bonorum fortunæ, quantum satis sit & ad victum, cultumque, & ad animi æquitatem, ac vitæ tranquillitatem. Nam quemadmodum, cui defunt res ad victum necessariae, is quieto aut otioso animo esse non potest: sic cui tantum, quantum satis est, suppetit, quieto, & soluto animo esse debet. Importunum ait esse Festus, in quo nullum auxilium est, velut esse solet portus nauigantibus.

CONTRACTO M. P. CVP.] Cupido pro cupiditate semper, quod sciam, apud hunc poetã, generis est masculini, vt annot. ad Od. 16. lib. 2. re frenata (inquit) & compressa cupiditate, facilius vestigal pendam, quàm si Lydiam vsque ad Mygdones continuem. habitant porro Mygdones, vt tradit Strabo lib. 12. in ea Olympi montis parte, quæ ad Septentriones spectat. *Contracto* autem legendum, vt habent omnes nostri libri veteres, & similiter vulgati, non *contento*. *Contracto* autem Cupidine, id est, contracta cupiditate. tralatio est.

C MYGDONIS] id est, Thracijs, seu Macedonicis, seu potius Phrygijs. fuit enim Mygdon Trax, qui Phrygiam, seu Mysiam tenuit. Oda 12. lib. 2. *Aut pinguis Phrygia Mygdonias opes*. vbi tamen Seruius legit, *Aut pinguis Phrygia, aut Mygdonias opes*. ad illum Virgil. locum *Æneid. 1. Troianas vt opes, &c.* quem non sum secutus.

HALIATTICI] Cræsi patris, vt aiunt.

MVLT A PET. DES. M.] hoc est, qui multa appetunt, multa non habent. contra supra eadem Oda, *Quanto quisque sibi plura negauerit*, id est, pauciora optarit, tanto plura habebit. quemadmodum Socrates quæ non desiderabat, ea omnia quodammodo habere videbatur.

BENE EST] subintell. ei.

PARCA, QVOD SATIS EST, MANV] dedit parca manu, & tamen dedit, quantum satis est. significat, ei, qui modica re familiari contentus sit, beatè viuere licere.

AD ÆLIVM LAMIAM. D

Ode 17.

Primum nobilitatem ipsius laudat: deinde admonet, vt se præparet ad diem crastinum, qui pluuius fore videbatur, hilariter exigendum.

ÆLI *vetusto nobilis ab Lamo, Quando & priores hinc Lamias ferunt*

*Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos:
Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, & innantem Maricæ
Littoribus tenuisse Lirim,
Latè tyrannus, cras folijs nemus
Multis, & alga littus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquæ nisi fallit augur
Annoſa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.*

ÆLI] Multæ erant Æliæ gentis familiæ, Tuberonum, Patorum, Catorum, Ligurum, Lamiarum.

VETVSTO AB LAMO.] etiam Homerus ὀδυσσ. κ. videtur Lamum Formiarū, quam λαυσυρονίω nominat, conditorem fuisse, significare. sic Home. Εβδουμάτη δ' ἰκόμεθα Λάμω αἰτῷ πολίετρον, Τηλέπυλον Λαυσυρονίω, ὅτι πικρὰ πικρῶ ἠπύει εἰσελάων. id est, die septimo ad urbem Lami peruenimus, Longinquam Lastrygoniam: vbi pastorem pastor vocat pecus agens. fuit autem hic Lamus Neptuni filius, quemadmodum ad eum locum annotat Eustathius.

PER MEM. GEN. OMNE FAST.] siue fastos, siue fastus legas, nihil refert, vt rectè annotat Muretus: & testatur Priscian. lib. 6. vtramque scripturam reperiri: sed illud tamen vltatius est. sic infra Od. 13. lib. 4. *Notis condita fastis*. memores nominat etiam Od. 14. eod. lib.

PRINCEPS] primus, vt sup. Ode 15. lib. 1. *principi limo*. & Od. 30. huius lib. *Princeps Æoliūm carmen ad Italos deduxisse modos*.

MARICÆ] Nymphæ, de qua Virg. lib. 7. *Æn. hunc* (Latinum) *Fauno, & Nymphæ genitum Laurente Maricæ*. Hanc, vxorem Fauni fuisse, ex Virgilij verbis ait Seruius ad illum versum, cum Fauni vxor Fauna fuisse tradatur. Ita Marica & Fauna idē sunt. ibidem profert ille hunc Horatij locum.

r INNAN